

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI

Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky
před Evropským soudem pro lidská práva

Follow-up rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva ve věci č. 96/2013 – *Approach proti České republice*

Zpráva předložená vládou České republiky dne 21. prosince 2021

I. ÚVOD

Dne 20. ledna 2015 přijal Evropský výbor pro sociální práva („EVSP“) rozhodnutí o odůvodněnosti kolektivní stížnosti č. 96/2013 – *Approach proti České republice*. V rozhodnutí EVSP shledal, že v českém právním řádu není výslovně ani prostřednictvím jasné a přesné judikatury zakotven všeobecný zákaz všech forem tělesných trestů na dětech, které mohou ovlivnit jejich fyzickou integritu, důstojnost, rozvoj a duševní pohodu. Zákonná úprava dovoluje tělesné tresty z výchovných důvodů a postihuje jen takové, které dosáhnou zvláštního stupně závažnosti, čímž Česká republika porušuje článek 17 Evropské sociální charty („Charta“).

Dne 31. ledna 2020 EVSP zhodnotil dosavadní postup České republiky v návaznosti na shora uvedené rozhodnutí. Ve svých zjištěních (CCASST/096/2013/EN) shledal, že situace dosud nebyla uvedena do souladu s článkem 17 Charty, jelikož vnitrostátní právní předpisy umožňují tělesné tresty z výchovných důvodů a nejsou vykládány tak, že tělesné tresty jsou absolutně zakázány.

V návaznosti na výše uvedené rozhodnutí a zjištění EVSP vláda předkládá tuto zprávu o implementaci rozhodnutí. Zpráva pojednává o projednání rozhodnutí na vnitrostátní úrovni a o opatřeních, která již byla přijata, i o těch plánovaných.

II. PROJEDNÁNÍ ROZHODNUTÍ NA VNITROSTÁTNÍ ÚROVNI A NA NĚ NAVAZUJÍCÍ OPATŘENÍ

2.1. KONCEPČNÍ DOKUMENTY

2.1.1. NÁRODNÍ STRATEGIE OCHRANY PRÁV DĚTÍ 2021–2029

Vláda EVSP informuje, že rozhodnutí *Approach proti České republice* bylo projednáno a náležitě vzato v potaz při přípravě Národní strategie ochrany práv dětí 2021–2029 („Strategie“), která je dostupná [zde](#). Strategii schválila vláda svým usnesením č. 1323 dne 14. prosince 2020.

2.1.1.1. Cíle a obsah Strategie

Strategie je významným dokumentem, kterým stát v návaznosti na Úmluvu o právech dítěte usiluje o důslednou ochranu všech práv každého dítěte a naplňování jeho potřeb. Stát dále usiluje o nastavení systému tak, aby podporoval kvality života dětí a rodin a současně eliminoval diskriminaci a nerovný přístup k dětem. Dalším cílem je podpořit všestranný rozvoj dítěte v jeho přirozeném rodinném prostředí, případně v náhradním rodinném prostředí. To vše za participace dítěte na rozhodovacích procesech, které se ho bezprostředně dotýkají.

Cílem strategie je vytvoření systému spolupráce, který zajistí ochranu dětí a zároveň zkvalitnění života všech dětí a rodin, primárně dětí nacházejících se v obtížné životní situaci. Strategie má šest dílčích cílů, přičemž jeden z nich je věnován bezpečné péči o děti v rodinném prostředí.

2.1.1.2. Opatření k výkonu projednávaného rozhodnutí

Dle Strategie je klíčovou problematikou v oblasti bezpečné péče o děti téma násilí na dětech ve všech jeho podobách, včetně domácího násilí. Je přitom odkazováno na definici násilí uvedenou v článku 19 Úmluvy o právech dítěte.

Jedním z opatření, které je třeba realizovat za účelem naplnění uvedeného cíle, je šíření osvětových aktivit v oblasti pozitivního rodičovství a snížení společenské tolerance k týrání a zanedbávání dětí, včetně nepřipustnosti tělesného trestání dětí.

I. Akční plán k naplnění Strategie stanovuje úkoly pro první období realizace Strategie (2021 až 2024). Akční plán počítá s realizací výše zmíněné osvětové kampaně o tématu pozitivního rodičovství a snížení společenské tolerance k týrání a zanedbávání dětí, včetně nepřipustnosti tělesného trestání dětí, a to v termínu do konce roku 2024. I. Akční plán je dostupný [zde](#).

2.1.2. AKČNÍ PLÁN PREVENCE DOMÁČÍHO A GENDEROVĚ PODMÍNĚNÉHO NÁSILÍ NA LÉTA 2019–2022

Vláda dále EVSP informuje, že násilí na dětech, resp. fyzickému trestání dětí je věnována část Akčního plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019–2022, který je dostupný [zde](#). K hlavním prioritám Akčního plánu patří zajištění dostupnosti specializovaných služeb pro osoby ohrožené násilím a jejich děti. K činnosti pracovní skupiny, která byla na základě Akčního plánu ustanovena, viz níže.

2.2. PROJEDNÁNÍ V EXPERTNÍCH A PORADNÍCH ORGÁNECH

2.2.1. KOLEGIUM EXPERTŮ K VÝKONU ROZSUDKŮ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

2.2.1.1. Složení a poslání Kolegia

Kolegium je poradním orgánem vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva. Je složeno ze zástupců všech ministerstev, obou komor Parlamentu České republiky, vrcholných soudů, státního zastupitelství, Kanceláře veřejného ochránce práv, akademické obce a občanské společnosti. Navzdory jeho označení je poslání Kolegia širší a jeho úkolem je i analyzovat rozhodnutí EVSP vydaná v řízeních proti České republice a formulovat příslušným orgánům doporučení k přijetí obecných opatření k implementaci těchto rozhodnutí. Širším cílem činnosti Kolegia je přispět k používání Charty a rozhodovací praxe EVSP v každodenní praxi vnitrostátních orgánů, a v konečném důsledku pak plná realizace hospodářských, sociálních a kulturních práv, které jsou v Chartě a jejich protokolech zakotveny. Webové stránky Kolegia jsou dostupné [zde](#).

2.1.2.2. Projednání rozhodnutí *Approach* proti České republice

Rozhodnutí *Approach* proti České republice Kolegium projednalo na zasedání dne 14. ledna 2020. Na zasedání bylo o rozhodnutí informováno opakovaně (Kolegium bylo o rozhodnutí poprvé zevrubně zpraveno na zasedání konaném dne 22. listopadu 2018), stejně jako o mezinárodních závazcích s ním spojených, včetně jednoznačné judikatury Evropského soudu pro lidská práva (např. *Tlapak proti Německu*, č. 11308/16 a 11344/16, rozsudek ze dne 22. března 2018, § 90–91 a *O. C. I. proti Rumunsku*, č. 49450/17, rozsudek ze dne 21. května 2019, § 42–43).

Kolegium vzalo na vědomí vývoj v dané záležitosti a vyslovilo se pro svolání jednání expertů za účelem definování kroků a aktivit, které je třeba učinit pro implementaci rozhodnutí. Zápis ze zasedání je dostupný [zde](#).

2.1.2.3. *Jednání expertů k tělesnému trestání dětí*

Dne 9. listopadu 2021 se v návaznosti na závěry Kolegia konaného dne 14. ledna 2020 uskutečnilo jednání expertů k tělesnému trestání dětí. Jednání se účastnili zástupci Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, Nejvyššího státního zastupitelství, Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí, Kanceláře veřejného ochránce práv, Výboru pro práva dítěte, České pediatrické společnosti a dále soudkyně, advokátka, dětský psycholog, sociální pracovníce a zástupci několika nevládních organizací, které se věnují problematice násilí v rodině.

Expertní skupina v první řadě projednala možnosti novelizace občanského zákoníku, který předmětnou oblast upravuje. Dle expertní skupiny je současně s novelizací třeba zavést další podpůrná opatření včetně masivní kampaně k pozitivnímu rodičovství. Diskutovalo se rovněž o cestách, jak novelizaci v Parlamentu prosadit. Dalším tématem byla koordinace postupu lékařů/pediatrů, pedagogických pracovníků, pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí, policie, advokátů, soudců, státních zástupců a dalších subjektů, když se zjistí, že dítě je tělesně trestáno. Diskutovalo se rovněž o práci s rodinou a o postupu zvoleném ve vztahu k dítěti a rodiči. Dalším bodem programu byly zkušenosti pracovníků nevládních organizací, včetně pojmenování nedostatků současného systému a adekvátní pomoci obětem tělesného trestání a jejich rodičům. Experti jednali také o možné podobě osvětových aktivit v oblasti pozitivního rodičovství a snížení společenské tolerance k týrání a zanedbávání dětí včetně nepřipustnosti tělesného trestání, které jsou zakotveny ve Strategii a I. Akčním plánu k naplnění Strategie. Závěrem byly prodiskutovány další nezbytné kroky, které je třeba realizovat za účelem změny současné praxe.

Na jednání převažoval názor, že je třeba v občanském zákoníku výslovně zakotvit zákaz tělesného trestání dětí a současně přijmout další opatření, zejména v podobě osvěty k pozitivnímu rodičovství. Jednání expertů se bude opakovat pravděpodobně za cca 6 měsíců za účelem vyhodnocení dalších diskusí nad případnou novelizací občanského zákoníku a vyhodnocení prací na realizaci osvětové kampaně k pozitivnímu rodičovství.

2.2.2. *VÝBOR PRO PRÁVA DÍTĚTE*

Výbor pro práva dítěte je stálým orgánem Rady vlády pro lidská práva („Rada“). Webové stránky Rady jsou dostupné [zde](#). Výbor dává Radě podněty ke zvýšení úrovně stavu a dodržování lidských práv v České republice, podílí se na vypracovávání Zprávy o stavu lidských práv v České republice a zpráv pro kontrolní mechanismy mezinárodních smluv, zpracovává pro Radu návrhy dílčích a systémových opatření pro zlepšení dodržování stavu lidských práv a plní další úkoly uložené Radou. Webové stránky výboru jsou dostupné [zde](#).

Výbor OSN pro práva dítěte ve svých [Závěrečných doporučeních ke spojené páté a šesté pravidelné zprávě České republiky ze dne 22. října 2021](#) zopakoval výzvu k zakotvení výslovného zákazu tělesného trestání ve všech jeho formách a ve všech prostředích a na prosazování pozitivní, nenásilné a participační výchovy a ukáznění dětí. Závěrečná doporučení byla dle požadavků Výboru OSN pro práva dítěte přeložena do českého jazyka; překlad je dostupný [zde](#). Závěrečná doporučení, včetně zakotvení výslovného zákazu tělesného trestání, byly na programu zasedání Výboru pro práva dítěte konaného dne 21. října 2021. Zápis z vládního Výboru pro práva dítěte je dostupný [zde](#). Jedno z dalších zasedání Výboru pro práva dítěte bude věnováno čistě problematice tělesného trestání dětí.

2.2.3. *PRACOVNÍ SKUPINA PRO PRÁCI S DĚTMI OHROŽENÝMI NÁSILÍM V RODINĚ*

Pracovní skupina pro práci s dětmi ohroženými násilím v rodině byla ustanovena na základě opatření č. 10 v Akčním plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019–2022 (viz

výše) s cílem mj. vytvořit standardy pro práci s dětmi ohroženými násilím v rodině. Na vzniku pracovní skupiny se usnesl Výbor pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách na svém jednání konaném dne 6. prosince 2018. Webové stránky výboru jsou k dispozici [zde](#). Zápis z jednání výboru je dostupný [zde](#). Dosavadním výstupem pracovní skupiny jsou Společné minimální multioborové standardy práce s dětskými oběťmi násilí v rodině a Minimální standardy Center bez násilí, které v současné době prochází vnějším připomínkovým řízením.

Pracovní skupina se schází třikrát až čtyřikrát ročně. První setkání se uskutečnilo dne 7. února 2019. Na jednání konaném dne 2. prosince 2020 bylo široce představeno předmětné rozhodnutí EVSP. Pracovní skupina se shodla, že zákaz tělesných trestů je důležitý a vyslovila podporu jeho přijetí. Na jednání se otevřela diskuse o možné podobě kampaně na podporu přijetí zákazu tělesných trestů na dětech. Členky a členové se shodli, že pozitivní uchopení problematiky je zásadní pro úspěch a je možné oslovit i expertky a experty na komunikaci. Součástí kampaně by mělo být i řešení situace pro rodiče. Dále navrhli, že by problematika tělesných trestů na dětech měla být projednána na Výboru pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách. Na jednání konaném dne 14. října 2021 se diskutovala témata činnosti pracovní skupiny na rok 2022, mezi jinými i problematika fyzického trestání dětí a osvětové kampaně ke zvýšení povědomí o násilí na dětech a programech pro děti, které zažily násilí v rodině.

2.3. DALŠÍ AKTIVITY

Centrum LOCIKA, přední nevládní organizace pomáhající dětem, které zažívají násilí v rodině, ať už jako přímé oběti nebo svědci (webové stránky organizace jsou dostupné [zde](#)), uspořádalo dne 25. listopadu 2021 online konferenci Empatická výchova aneb škoda každé rány, která padne. Téma multioborové konference do hloubky analyzovalo koncept výchovy dětí bez fyzických trestů. Dále řešilo dopady fyzických trestů v rámci výchovy z perspektivy dětí i rodičů. Za pomoci odborníků z oborů psychologie, neurovědy, expertů na rané trauma a pozitivní výchovu byla probádána problematika fyzických trestů a byly představeny alternativy k nefunkčním disciplinárním rodičovským vzorcům. Informace ke konferenci jsou dostupné [zde](#).

III. ZÁVĚR

Česká republika bere závěry rozhodnutí a zjištění EVSP na vědomí a podrobně se jimi zabývá. Naplnění práva dětí na výchovu bez tělesných trestů věnuje dlouhodobou pozornost. Je si nicméně vědoma, že k plné implementaci rozhodnutí EVSP zatím nedošlo, jelikož doposud nebyl přijat legislativní zákaz tělesného trestání dětí. Ačkoli odborníci dlouhodobě varují před následky tělesných trestů, v české společnosti je názor nezbytnosti jejich použití jako výchovných prostředků hluboce zakořeněn a panuje poměrně silný odpor proti změně tohoto přístupu. Tresty jsou pro některé rodiče prostředkem k dosahování poslušnosti. Mnoho rodičů si myslí, že trest je nejlepší výchovný prostředek zejména proto, že sami byli prostřednictvím trestů vychovávaní. Příčinou může být i absence informací o jiných formách výchovy a obava před kriminalizací jednání rodičů, kteří tělesné tresty ve výchově používají.

Vláda si je vědoma, že samotný legislativní zákaz situaci nevyřeší a musí být doprovázen přijetím dalších opatření, o což dlouhodobě usiluje. Nutnost změny postoje společnosti k tělesnému trestání se opakovaně odráží ve strategických dokumentech, nejnověji v aktuální Národní strategii a Akčním plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí. Za účelem diskusí nad nutnými změnami a ukotvením vědomí o nutnosti zamezení jakéhokoli násilí v rodině, včetně tělesného trestání, byla ustavena pracovní skupina. Nadto byla daná problematika projednána na různých expertních fórech. Připravuje se osvětová kampaň k pozitivnímu rodičovství, jejíž účelem je ovlivnit společenské vnímání škodlivosti tělesných trestů. Jeví se jako nezbytné rodičům nabídnout jiné způsoby výchovy. Současně je třeba, aby pediatři, pedagogičtí pracovníci a další odborníci, kteří jsou s tělesnými tresty dětí konfrontováni, věděli, jak mají postupovat ve vztahu k dítěti a rodiči.

Současně s úsilím o legislativní zákaz fyzického trestání dětí tedy budou činěny další kroky s cílem změnit vnímání tělesných trestů jako naprosto nežádoucích. Dosáhnout úplného zákazu tělesného trestání v právním řádu nebude jednoduché a ke změně legislativy nedojde bezprostředně. Před dosažením kýženého cíle nicméně budou realizována výše zmíněná doprovodná opatření, která schválení legislativního zákazu politickou reprezentací napomohou.